

ROMA İMPARATORLARINA SENATO TARAFINDAN VERİLEN FETİH UNVANLARI VE YÖNETİM ANLAYIŞINA ETKİSİ

TITLES OF CONQUEST GIVEN TO ROMAN EMPERORS BY THE SENATE AND IMPACT ON MANAGEMENT APPROACH

Ercüment YILDIRIM

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Tarih Bölümü

neshali@gmail.com.tr

ORCID: 0000-0001-5376-4061

Alaaddin KALAYCI

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Tarih Bölümü

alaaddin.kalayci@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-2887-4773

ÖZ

Geliş Tarihi:

02.01.2023

Kabul Tarihi:

06.06.2023

Yayın Tarihi:

30.06.2023

Anahtar Kelimeler

Roma
Fetih Unvanları
Senato
Parthicus

Keywords

Rome
Titles of Conquest
Senate
Parthicus

Roma, tarihi boyunca, yayılmacı bir politika izleyerek topraklarını genişletmeyi öncelikli amaç haline getirmiştir. Roma'da Caesar'ın kendisini diktatör ilan etmesi ile birlikte Cumhuriyet yönetimi kaybolmaya başlamıştır. Caesar, bir imparator olmamasına rağmen kendisini yüceltmek adına yönetsel unvanlar kullanmıştır. Caesar'ın ölümünden sonra yaşanan iç savaşın galibi Augustus, ilk imparator olarak kabul edilmiştir. Roma'da imparatorluk yönetiminin oluşmasından sonra imparatorlar büyük orduları ile geniş coğrafyaları ele geçirmek için seferlere çıkmışlardır. Roma'nın merkezi coğrafyası dışında kalan Parth, Dacia, Britain, Armenia ve Germen bölgelerinde Roma imparatorları zaferler kazanmıştır. Bu zaferler ile otoriteleri sağlamlaştırmış ve Senato'dan kazandıkları başarının karşılığında yüceleştirici unvanlar almışlardır. Roma İmparatorları, aynı unvanı birçok defa kazanabildiği gibi kazandığı unvanları hayatı boyunca kullanabilmişlerdir. Roma İmparatorları yüceleştirici ferih unvanları kazanmaya önem vermiştir. Bu unvanların verilmesi zamanla yaygınlaşmış ve her imparator birkaç unvan elde etmeye çalışmıştır. Bu çalışma, Augustus ile Theodosius arasındaki dönem ile sınırlandırılmış ve Roma İmparatorlarının yaptıkları fetihler sonucunda kendilerini yüceltmek adına senato tarafından aldıkları unvanlar hakkında bilgi vermeyi amaçlanmıştır.

ABSTRACT

Since the date of their establishment, the Romans have continuously expanded their lands by following an expansionist policy. With the Hellenistic Period that emerged after Alexander the Great, their spreading areas became the present Anatolian geography, which they called Asia Minor. After Caesar declared himself dictator in Rome, the Republican administration began to lose its functional feature. Although Caesar was not an emperor, it is known that some titles were used to glorify him. Although the republic administration continued to exist after Caesar, this situation did not last long, and after the civil war, Augustus became the first emperor by introducing the Imperial system. With the transition to the Roman imperial system, the conquest movements continued continuously and their borders reached wide geographies. Roman emperors demanded titles from the Senate after their conquests in order to consolidate their authority and reach a certain power of rule, in order to be glorified as a reward for their success, from the name of the place they conquered or the enemies they won victory. In addition, although these titles are not unique to one time, an emperor has taken more than one title, and also the emperors have taken a title many times in their own time. Since the Roman Emperors understood the importance of the titles for them, they demanded their titles from the Senate regardless of the size of the conquests made or won, and after a while, taking the title became a tradition. This study covers the emperors between the period of Augustus and Theodosius in terms of time. In addition, in the study, it is aimed to explain in detail the titles that the Roman Emperors received by the senate in order to glorify themselves as a result of their conquests.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1228354>

Atıf/Cite as: Yıldırım, E., & Kalaycı, A. (2023). Roma imparatorlarına senato tarafından verilen fetih unvanları ve yönetim anlayışına etkisi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(2), 871-887.

Giriş

Tarih boyunca kurulan monarşik krallıklarda yöneten ile yönetilen arasındaki ayrımı ortaya koyarak vurgulayan somut ve soyut belirteçler kullanılmıştır. Somut belirteçlerin en önemlileri, krala ait olan saray, taht, taç ile asanın yanı sıra özel dikilmiş ve sadece kralın giydiği kıyafetler tebaa ile kral arasındaki ayrımı güçlendirmiştir. Bazı dönemlerde Krala ait olan bu somut belirteçlerin daha az gösterişli olanlarını soylu sınıfta kullanmasına izin verilmiştir. Soyut belirteçlerin en önemlisi ise daima unvanlar olmuştur. Bu unvanların bir kısmı kralların tanrılara yakınlığını veya onlar tarafından seçilmiş olduğunu özellikle vurgulamak için kullanılmıştır. Mezopotamya ve Mısır'da kurulmuş olan krallıkları yöneten tüm krallar, isimlerinden daha çok bu unvanları kullanmışlardır. Kralları, tanrıların seçtiğine, yücelttiğine, insanları yönetme izni verdiği ve yönettiklerinden daha üst bir konuma yerleştirdiğine inanılan eski çağ toplumlarından unvanlar hem yazıtlarda hem de krallara yönelik hitaplarda kullanılmıştır. Mezopotamya ve Mısır krallıklarından günümüze ulaşan yazılı metinler incelendiğinde krallar dışında saray görevlileri olan vezirlerin, ordu komutanlarının ve üst düzey memurların da yetkilerini belirten unvanlar kullanmış olduğu görülmektedir.

Roma cumhuriyet döneminde senato üyelerinin kullanmış olduğu geçici unvanlar bulunmuş olsa dahi kişiye yönelik yüceleştirici ve yetki verici unvan kullanımından kaçınılmış Roma Senatosunun merkezileşen gücüne gölge düşürülmek istenmemiştir. Uzun bir zaman dilimi boyunca Senato yönetimdeki üstünlüğünü korumuşsa da yetkilendirmeyi gösterme amacıyla Augustus tarafından *Princeps Senatus* veya *Princeps Civitatis* unvanının kullanımı ile yöneten – yönetilen ayrımı kesin çizgiler ile yapılmıştır. Senatörler arasında birinci veya yurttaşlar arasında birinci anlamına gelen *Princeps Senatus* veya *Princeps Civitatis* unvanlarının kullanımı ile Roma'da imparatorluk olarak tanımlanacak yeni bir politik yönetim sistemi dönemine geçilmiştir. Sonrasında Augustus, bazı tarihçilere göre Senato'dan zorla diğerlerine göre onurlandırılma amacıyla *Pontifex Maximus* (Baş Rahip) ve *Pater Patria* (Vatan Babası) unvanlarını almış veya verilmiştir. Sonuçta Augustus bu unvanlar ile geniş yetkilere ulaşmıştır.

Augustus'dan sonraki imparatorlar da bu unvanlara ve verdiği yetkilere sahip olmanın yanında ele geçirdikleri bölgelerin isimlerini kendileri için yüceltici bir unvan olarak kullanmaya başlamışlardır. Roma imparatorları özellikle yazışmalarda fetih unvanlarını sıklıkla kullanmıştır. Bu durumun temelinde imparatorun kendi başarısından dolayı sahip olduğu fetih unvanını bir övünç vesilesi olarak görmesi gelmektedir. Fakat Roma Senatosu, bu duruma müdahil olmakta gecikmemiş ve imparatorların kullanacakları fetih unvanlarının ancak senato onayından sonra resmîyet kazanacağı ilan edilmiştir. Bu onaylama sürecinin ise imparatorları bir noktada denetleme amacı taşıdığı ileri sürülmüştür.

Roma İmparatorlarının Kullandıkları Fetih Unvanlarının Temel Amaçları

Roma, cumhuriyet yönetiminden imparatorluk yönetimine geçtikten sonra tek adam sistemi ile yönetilmeye başlamıştır. Roma'nın ilk imparatoru olan Augustus tarafından özellikle benimsenmeye başlanılan unvan kullanımı ilk dönemde var olan gücünü etkinleştirmeyi amaçlamıştır. Augustus ile resmi olarak kullanılmaya başlanılan siyasi unvanların yanı sıra askeri unvanların kullanımı da ortaya çıkmıştır. Özellikle imparatorluk döneminde yapılan fetihler ile birlikte askeri temelli fetihsel unvanların kullanımı da görülmeye başlanmıştır. Unvanları her alanda göstermeye çalışan Roma imparatorlarının kullandıkları çeşitli yollar mevcuttur. Kendi adlarına yaptırarak yazıtlarda olmak üzere, madeni paralarda unvanlarını kullanarak tüm Roma coğrafyasında kendi güçlerini göstermişlerdir. Fetihsel unvanlar imparatorun yegâne iktidar gücünün meşrulaştırılmasını da sağlamıştır. Bunların yanı sıra imparatorlar askeri unvanlarını, Roma iç siyasetinde de kullanmayı ihmal etmemişlerdir. Özellikle iç yazışmalarda, dilekçelerde, mektuplarda kendi isimlerinin geçtiği yerlerde senato tarafından kendilerine verilen askeri unvanları ekleyerek kendi güçlerini dış siyasette olduğu gibi iç siyasette de göstermeyi amaçlayarak konumlarını sağlamlaştırmayı amaçlamışlardır (Phang, 2016: 967; Blois – Funke – Hahn, 2006: 239).

İmparatorların aldıkları fetih unvanlarının hepsi aslında Roma'nın yapmış olduğu tüm başarılı seferlerin açık bir göstergesi olarak ön plana çıkmaktadır. İmparatorluk dönemi öncesinde de Roma'nın birçok kazanmış olduğu başarılı zaferler olmasına rağmen yönetim sisteminden dolayı kazanılan başarılar Roma cumhuriyeti adına olmuştur. Ancak imparatorluk döneminde genel perspektifte fetih unvanları tüm seferlerin göstergesi olmakla birlikte asıl vurgulanmak istenilen olgu imparatorun askeri rolü başta olmak üzere gücün tek sahibinin olduğunun tam olarak gösterilmesidir. Roma'nın Cumhuriyet döneminde yapılan savaşlarda kazanılan zaferler neticesinde

onurlandırma ve unvanların verilmesi üst düzey sorumlu komutanlara verilirken imparatorluk döneminde senato tarafından bu durum oldukça azalmıştır. Ayrıca senato imparatorluk döneminde unvanları ve özellikle fetih yoluyla kazanılan unvanları sadece imparatorlara ve erkek çocuklarına verilmiştir. Bu durum imparator ve ailesinin güç odağının merkezi olduğunun açık bir göstergesi olmuştur. Ancak bazı durumlarda imparatorlar zafer neticesinde kazandığı unvanı senato onayı beklemezsizin benimseyerek eyaletlere duyurmuştur. Bu durum fetihsel unvanların imparatorlar tarafından kullanımı zaruriyetini ortaya çıkarmaktadır. Roma imparatorları tarafından güç göstergesi olarak görülen fetihsel unvanlar aslında kazanılan zaferin akabinde gelmiş ve bu zaferin kutlanması toplum adına kültürel unsurların ön plana çıkmasını sağlayarak halk nezdinde imparatorun gücü daha iyi görülmüştür (Ando, 2013: 83; Phang, 2016: 1277-1278; Ando, 2012: 30-32).

Fetihsel Unvanların Roma Yönetim Sistemine Yansımaları

Roma İmparatorları zaferler neticesinde senato tarafından aldıkları fetihsel unvanları her alanda kullanarak güçlü bir yönetici imajı yaratmaya çalışmıştır. Özellikle Roma iç siyasetinde kendilerine yazılmış olan mektuplarda, dilekçelerde ve kendilerinin çıkarmış oldukları kararnemelerde isimlerinin geçtiği satırlarda isimlerini almış oldukları tüm kişisel ve özel unvanlar ile yazdırmışlardır.

“Böylesine korkunç talihsizliklerle boğuşurken, dindarlara karşı işlediği zulümce işler yüzünden vicdan azabı çekiyordu. Bu nedenle düşüncelerini toplayarak, önce açıkça evrenin Tanrısına itirafta bulundu; daha sonra etrafındakileri çağırdı ve onlara Hristiyanlara yönelik zulmü durdurmak için gecikmeden emir verdi ve bir imparatorluk kanunu ve kararnamesi ile onları kiliselerini inşa etmeye ve İmparator adına dua ederek alışılmış ayinlerini yapmaya teşvik etti. Sözünü hemen eylem izledi ve her şehirde, zamanımızın [zulüm fermanlarının] geri alınmasını şu şekilde içeren imparatorluk kararnemeleri ilan edildi: “İmparator Caesar Galerius Valerius Maximianus Invictus Augustus, Pontifex Maximus, Germanicus Maximus, Aegyptiacus Maximus, Thebaicus Maximus, beş kez Sarmaticus Maximus, iki kez Persicus Maximus, altı kez Carpicus Maximus, Armeniacus Maximus, Medicus Maximus, Adiabenicus Maximus, yirminci kez Tribün Gücü elinde tutan, ondokuzuncu kez İmparator, sekizinci kez Konsül, Vatanın Babası” (Eusebius VII, 317).

İS 305 – 311 yılları arasında Roma İmparatoru Gaius Galerius Valerius Maximianus döneminde Hristiyanlara karşı daha rahat bir şekilde inançlarını yaşamaları adına imparator tarafından çıkarılmış olan bir kararnemede imparator kendine ait unvanların yanı sıra senatodan almış olduğu fetihsel unvanları da kullanmıştır.

“İmparatorlar ve Sezarların 15. yılı Lucius Septimius Severus Pius Pertinax Arabicus Adiabenicus Parthicus Maximus ve Marcus Aurelius Antoninus Pius, Augusti ve Publius Septimius Geta Caesar Augustus, Phamenoth 29. Oxyrhynchus şehrinden annesi olarak Senpetsiris'e sahip olarak stilize edilen Totocs, aşağıdaki tanıklar aracılığıyla, ekselansları Praefect Subatianus Aquila'ya sunulan ve Antinoea'da sergilenen yapışık "dilekçeler tomarından çıkardığını ve derlediğini yazılı olarak ifade etti. Antinous tapınağı, aşağıdaki dilekçe ve altındaki abonelikte:— No. 1009. Annesi Oxrrhynchus şehrinden Senpetsiris'e sahip olan Totoes'lu Mısır praefect'i Subatianus Aquila'ya. Lord praefect, kökleşmiş adaletiniz tüm insanlara yayıldığı için, ben de haksızlığa uğradım, tazminat için yalvararak size başvurdum. Konu bu yönde. Metropolde, Kamp mahallesinde kayıtlıyım ve her zaman yukarıda verilen isme göre şekillendirildim, buna göre bir süre önce bekçilik görevine atandım ve bu görevi kusursuz bir şekilde yerine getirdim ve ayrıca yıllık maaşımı ödedim, kişisel aidatlar, sessiz bir çiftçi hayatı yaşamak” (Papyri Public Documents II, 285-287)

İS 207 yılında Roma'nın Mısır eyaletinin Oxyrhynchus şehrinde haksızlığa uğradığını düşünen bir vatandaşın İS 206 – 211 yılları arasında Mısır eyalet valisi olan Tiberius Claudius Subatianus Aquila'ya yazmış olduğu resmi dilekçe örneği. Yazılmış olan bu dilekçede imparator Septimius Severus'un kendisine ait olan fetihsel unvanlar dilekçenin başlangıç kısmında yazılmıştır (Kennedy, 1979: 255-262).

“İmparator Caesar Lucius Septimius Severus Pertinax Augustus Arabicus Adiabenicus Parthicus Maximus ve İmparator Caesar Marcus Aurelius Antoninus Augustus'tan Sosthenianus'un kızı Juliana'ya kocası Sosthenes aracılığıyla. Başka bir şehirde ikamet eden alacaklılar ve aynı şehirdekiler aleyhine yirmi yıl geçtikten sonra, üzerine girmek için haklı sebepleri olan ve herhangi bir ibtilafsız olarak zilyetliğinde kalanlar tarafından yapılan uzun süreli zilyetlik iddiası kabul edilir. On yılın sonunda 8. yılın Tubi 3'ünde İskenderiye'de halka açık olarak sergilendi.” (Papyri Public Documents II, 91).

İS 199 yılında Roma'da ortak Severus hanedanlığı döneminde ortak İmparatorlar Septimius Severus ve oğlu İmparator Caracalla tarafında Mısır eyaleti için mülkiyet konusu hakkında yazılmış olan bir ferman unvanlar konusu ile ilgili geniş bilgi vermektedir.

“İmparator Caesar Marcus Aurelius Antoninus Germanicus Parthicus Sarmaticus'tan Roma Halkına ve Kutsal Senato'ya selamlar: Cotinumdan Dokuz mil uzak yetmiş dört alay tarafından saldırıya uğradığımda, büyük sıkıntı ve ıstırap içinde sınırdan kuşatılmamın kritik olayından sonra girişimimin büyüklüğünü ve Germen'de neler yaptığımı size bildirdim. Gözcülerimiz bize yaklaştıklarında haber verdiler ve komutanımız Pompeianus bizim de gördüğümüz şeyi bize gösterdi- çünkü birdenbire büyük ve vahşi bir kalabalık tarafından kuşatılmışım ve yanımda birleşik ve ulumlu bir kuvvet vardı” (Marcus Cornelius Fronto Correspondence II, 301-303).

Romalı retorikçi Marcus Cornelius Fronto'nun yazışmalar adlı eserinde yer alan bu mektup Roma imparatoru Marcus Aurelius döneminde yaklaşık olarak İS 174 yazılmıştır. Senatoya yazılan bu mektupta İmparator Marcus Aurelius, Germen bölgesinde yaşadığı zorlu süreci senatoya anlatan bir mektup yazmıştır. İmparator, senato tarafından almış olduğu fetihsel unvanların hepsini sıralayarak mektubunu kaleme almaya başlamıştır;

“Longinius Longinus, yanında ikinci kocası Sosicosmian kabilesinden Theoxenus'un oğlu Ammonius'un oğlu Agathodaemon'un koruyucusu olduğu ve sivil rütbeden Apollonius'un kızı Isidora'dan rahip, tefsirciler ve ebrematistae ve diğer mabkemelerin amiri Apollonius'u da çağırırdı. Althaeae demea, tanrılaştırılmış Aelius Antoninus'un on sekizinci yılında bir ephebus olarak kaydedildi. İmparator Caesar Marcus Aurelius Commodus Antoninus Pius Felix Augustus Armeniaeus Medicus Parthicus Sarmaticus Germanicus Maximus Britannicus'un babası Sosicosmian'dan Theon oğlu Theon oğlu Theon olan oğlum Didymus'un önümüzdeki yirmi yedinci yılında ephebi arasına kaydolmak dileğiyle tanrılaştırılmış Aelius Antoninus'un on üçüncü yılında ephebus olarak kayıtlı ve şimdi merhum olan Althaeae kabilesi ve Deme, sizden yukarıdaki ifadelerin doğru olduğuna dair yeminli beyanımı kabul etmeleri için ilgili yetkililere bir mektup yazılmasını emretmenizi rica ediyorum” (Papyri Public Documents II, 309-311).

Ergenlik çağına girmiş genellikle 16 – 20 yaş arasında bir kitleden oluşan erkek için ephebus başvurusunu anlatan mektup yaklaşık olarak İS 186 – 187 yılında yazılmıştır. Eğitim görmesi için yapılan bu başvuruda İmparatorun isminin geçtiği yerlerde özel unvanların yanı sıra fetihsel unvanlarda kullanılmıştır.

Arabicus Unvanı

Roma, imparatorluk döneminde doğuda Arabistan Yarımadası'na kadar yayılmayı başarmıştır. Arabistan Yarımadası, Roma'nın gücünün zirvede olduğu dönemde Limes Arabicus olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde kazanılan askeri başarılar Mezopotamya coğrafyasına yönelik yapılan fetihler olmasına rağmen bölgenin isminden dolayı Roma kaynaklarında fetih unvanı Arabicus olarak adlandırılmıştır. Arabicus unvanı ilk olarak İS 195 – İS 211 yılları arasında Roma İmparatoru olan Septimius Severus döneminde kullanılmasına rağmen tarihi kaynaklarda İS 98 – İS 117 yılları arasında Roma İmparatoru olan Traianus tarafından alındığı bilinmektedir. İS 106 yılında Arap kökenli bir krallık olan Nebati Krallığı'nın bölgede Roma çıkarları doğrultusunda ilhak edilmek isteniyordu. Nebati Kralı II. Rabel'in ölmesiyle birlikte ilhak için uygun bir zaman olmuştur. Ancak Roma imparatoru Traianus Dacia seferini yürütmekteydi. Bu sebeple İmparator Traianus adına seferi Syria valisi Aulus Cornelius Palma Frontonianus yönetecekti. Syria valisi Aulus, küçük çaplı bir askeri kuvvet ile Nebati Krallığının ilhak ederek İmparator Traianus'un Arabicus unvanını almasını sağlamıştır. Ancak İmparator Traianus bu unvanı almayı reddetmiştir. Bunun sebebi ise bu dönemde Arapların üzerine yapılan seferin Dacia seferine kıyasla fazla büyük çaplı bir sefer olmamasıdır (Bowersock, 1994: 81-85-103; Millar, 1993: 141; Butcher, 2003: 48; Southern, 2001: 44-45).

Roma imparatoru Didius Julianus'un ölümü sonrasında Septimius Severus ve Pescennius Nijer arasında imparatorluk için meydana gelen savaş sırasında doğan boşluktan faydalanan Osrhoene ve Adiabene Krallıkları isyan ederek Nisibis bölgesini ele geçirdiler. Ayrıca bu iki krallık Syria valisi olan Nijer'i desteklemekteydiler. Septimius Severus, Nijere karşı zafer kazanarak imparator olmayı başardı. Sonrasında ordusu ile birlikte hem isyan eden hem de Nijeri destekleyen Osrhoene ve Adiabene Krallıklarını cezalandırmak amacı ile sefere çıkarak onları mağlup etmeyi başardı. İmparator Septimius Severus, kazandığı bu zaferin onuruna *Arabicus* ve *Adiabenicus* unvanlarını almıştır. Roma İmparatorluğunda ilk defa görülen *Arabicus* unvanı aslında doğrudan Araplara yönelik bir fetih hareketi olmayıp Mezopotamya coğrafyasına yönelik bir sefer olmuştur. Ayrıca İmparator Septimius Severus Arabicus unvanını kendisinin almasının yanı sıra oğlu Caracalla ile de bu unvanı paylaşmıştır (Scriptores

I, 393; Butcher, 2003: 48; Southern, 2001: 49-50; Ross, 2000: 51-52; Magie, 1950: 673; Mommsen, 1999: 292; Wells, 2004: 258-259; Birley, 1999: 114-115; Millar, 1993: 141-493; Ando, 2013: 193; Drinkwater, 2010: 565-566; Ellis, 2012: 123-124). Tarihsel anlatımlarda her ne kadar tartışmalı bir sorun olsa da *Arabicus* unvanının İS 270 – İS 275 yılları arasında Roma İmparatoru olan Aurelianus tarafından kullanılmış olabileceği söylenmektedir (Watson, 2003:175).

Adiabenicus Unvanı

Adiabene Krallığı'nın coğrafi konumu noktasında antik yazarlar arasında farklı görüşler mevcut olmasına rağmen¹ genel tanımlamada Mezopotamya bölgesinin kuzeyinde yaşayan yerel bir krallık olarak tanımlanmaktadır. Kökeni ve kuruluşu hakkında kaynakların yetersiz olmasından dolayı kesin bir yargı mevcut değildir (Yıldırım, 2021: 486-489). Adiabenicus unvanı Roma tarihsel kaynaklarında ilk defa İmparator Septimius Severus tarafından kullanıldığı görülmektedir.² Sonrasında Roma İmparatoru Aurelianus'a doğu seferinde kazandığı başarılarından dolayı Roma Senatosu tarafından *Adiabenus* unvanı verilmiştir (Historia Augusta III, 258-259; Dodgeon, 1993: 88). Roma'da İS 337 – İS 361 yılları arasında imparator olan II. Constantinus döneminde istikrarsızlık halen devam etmekteydi. Roma'nın Mezopotamya bölgesinde bulunan toprakları Sasanî tehdidi altındaydı. Sasanîler, Mezopotamya bölgesine aralıklı dönemlerde akınlar düzenleyerek Roma topraklarını işgal etmeye çalışmaktaydı. Bu durum karşısında İmparator II. Constantinus, Sasanîlere karşı çıktığı seferde Ninova kentini ele geçirmeyi başardı. İmparator II. Constantinus bu başarısı sonucunda sınırlarını genişletti ve bu zaferin onuruna *Adiabenicus* unvanını almayı başarmıştır (Harries, 2012: 215-216; Burges, 1999: 244; Redgate, 2000: 10-80).

Armeniacus Unvanı

Armenia Krallığı coğrafi bakımdan Küçük Asya coğrafyasının doğusunda Mezopotamya'nın kuzeyinde yer almaktadır. Armenia Krallığı, Roma'nın Anadolu coğrafyasında hâkim güç olmasından sonra doğu da Parthlar ile Roma arasında tampon bir krallık haline dönüşmüştür. Parth'lar ile Roma arasında meydana gelen her gelişmeden Armenia Krallığı etkilenmiştir. Ayrıca Roma ve Parthlar arasındaki savaşların büyük çoğunluğu Armenia coğrafyasında gerçekleşmiştir. Roma ve Parth'lar arasındaki güç mücadelesi arasında kalan Armenia Krallığı, bazı dönemlerde bağımsızlığını korumayı başarmışlardır. Bağımsızlığını kısa sürelerde korumayı başarmış olmasına rağmen sürekli olarak Roma ve Parth müdahalesine maruz kalmıştır. İS 163 yılında Parth Kralı'nın Armenia tahtına kendi taraftarı olan bir kralı ataması üzerine Roma, bu durumdan rahatsız olmuştur. Armenia üzerindeki Parth etkisini kırmak amacıyla İS 161 – İS 169 yılına kadar Roma'yı yöneten imparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus sefer kararı almıştır. Roma ordularının başına geçen Lucius Verus sefer hazırlıklarına başlamıştır. Yapılan hazırlıklar sonucunda Roma ordusu, İS 163 yılında Armenia Krallığı'nın başkenti Artaxata'yı ele geçirmeyi başarmıştır (McLynn, 2009: 164; Bury, 1893: 541; Bunson, 2002: 454; Akşit, 1976: 228; Magie, 1950: 660-661; Hornblower, 2012: 210; Mommsen, 1999: 291; Birley, 1993: 129-131). Kazanılan bu zafer neticesinde Lucius Verus, *Armeniacus* unvanını almıştır. Lucius Verus sefer sırasında ordu komutanı olarak görev yapmasına rağmen Armenia ile yapılan savaşta ordusunun başında bulunmamıştır. Yine de Roma Senatosu tarafından *Armeniacus* unvanı ile onurlandırılmıştır. Kazanılan zafer neticesinde Roma taraftarı olan Sohaemus'a Armenia kralı olarak taç giydirilmesinden sonra Marcus Aurelius'ta *Armeniacus* unvanını kullanmaya başlamıştır (Jones, 1908: 208-209; Bury, 1893: 541; Bunson, 2002: 454; Magie, 1950: 660-661; Hornblower, 2012: 210; Birley, 1993: 129-131).

Britannicus Unvanı

İmparator Caligula'nın ölümü sonrasında İS 41 – İS 54 yılları arasında imparatorluk yapan Claudius, gücünü, kudretini göstermek ve yönetimini sağlamlaştırmak için Britanya üzerine sefer yapmak istiyordu. Caesar döneminden bu yana Roma'nın ilgilendiği Britanya seferi için bir kabile kralının gasp edilmesi üzerine istenen yardım bahane edilerek gerekli savaş sebebi oluşturulmuş ve İmparator Claudius ordusu ile ilerlemeye başlamıştır. Hazırlıklarını tamamladıktan sonra Britanya üzerine sefere çıkan Claudius ve komutanları belirledikleri amaçlarına ulaşarak fetih seferini zafer ile sonuçlandırdılar. Bu zafer sonrasında başarı haberini

¹Antik yazarların Adiabene Krallığı ile ilgili farklı görüşleri aktarmasının sebebi; Mezopotamya bölgesinin coğrafi ve siyasi olarak sınırlarının değişkenlik göstermesidir. Bkz: (Yıldırım, 2021: 486).

² Makalemizin ilk bölümü olan *Arabicus* Unvanı kısmında detaylı anlatım yapılmıştır.

öğrenen Roma Senatosu, İmparator Claudius'a, *Britannicus* unvanını vermiştir. Ayrıca bu zaferin onuruna İmparator Cladius, *Britannicus* unvanını, Tiberius Claudius Germanicus isimli oğlunun adına eklenmiştir. Ancak bazı tarihsel kaynaklara göre Claudius'un Britannicus unvanını kendisini için kabul etmeyerek sadece oğlu adına istediğini ileri sürmektedirler (Cassius Dio, 423; Akşit, 1976: 91; Rodgers, 2017: 92; Webster, 1993: 105-106-168-201-202; Bédoyère, 2007: 287; Scullard, 2010: 296; Goldsworthy, 2016: 32; Bury, 1893: 246; Phang, 2016: 809; Ireland, 2009: 49-50).

Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde olan Kuzey Britanya bölgesinde İS 2. yüzyılda büyük bir isyan patlak vermişti. Bu isyanın bastırılması için görevlendirilen Vali Ulpius Marcellius, isyancıları acımasız bir şekilde dize getirmeyi başarmıştı. Marcellius'un kazandığı bu başarı sonucunda ve bölgenin güvenli bir hale getirilmesiyle birlikte İmparator Commodus, *Britannicus* unvanını almıştır (Scriptores, 413; Birley, 1993: 74; Shotter, 2004: 49-50; McLynn, 2009: 431; Erdkamp, 2010: 360; Griffin, 1987: 224). Roma İmparatoru Septimius Severus da İS 209 yılında Kaledonlularla yaptığı savaş sonucunda *Britannicus* unvanına sahip olmuştur (Kaya, 2008: 299; Radin, 1916: 301-302; Phang, 2016: 1199).

İS 283 – İS 285 yılları arasında Roma'da imparator olan Carinus ve Numerian kısa süreli yönetimleri döneminde Britanya ve Germania bölgelerinde yürüttükleri başarılı askeri seferler sonucunda *Britannicus Maximus* ve *Germanicus Maximus* unvanlarını almışlardır (Jones, 1908: 350-351; Ando, 2012: 223; Drinkwater, 2010: 625).

Carpicus Unvanı

Carpi toplumu, Tuna boylarında yaşayıp kabile tarzı ir yönetim biçimine sahip idi. Bu toplumun etkinlik alanları çok geniş olmamasına rağmen birçok defa Roma topraklarını istila etmelerinden dolayı imparatorlar için sorun teşkil etmişlerdir. Kaynaklara göre imparator Arap Philip ile ortak imparatorluk yapan Gordian döneminde, Carpilerin Tuna nehrinin güneyine ilerlemesi üzerine İmparator Philip İS 245-246 yıllarında kuzeye büyük bir sefere çıkmıştır. İmparator Philip, Carpilere karşı büyük bir zafer kazanmış ve sonrasında *Carpicus Maximus* unvanını almıştır. Ayrıca İmparator Philip bu seferde, Carpilerin yaşadığı coğrafyanın uzak bölgelerine kadar Roma otoritesini götürmeyi başarımından dolayı *Germanicus Maximus* unvanını da almıştır (Ando, 2012: 118; Bunson, 2002: 426; Akşit, 1970, 119-120). Philip döneminde dizginlenen Carpiler Tuna civarında Roma'nın gücünün azalmasından sonra Moesia ve Trakya bölgelerine kadar yayılmış ve Roma topraklarını istila etmişlerdir. Bu durum karşısında İmparator Aurelian harekete geçerek, Carpiler üzerine yeniden bir sefer düzenlemiştir. Ancak bu sefer hakkında ayrıntılı bilgi olmamasına rağmen kazanıldığı düşünülen zafer sonrasında Roma Senatosu, İmparator Aurelian'a *Carpi Maximus* unvanını verilmiştir (Scriptores, 253-255; Watson, 2003: 80; Drinkwater, 2010: 617; Dodgeon, 1993: 88; Southern, 2001: 236-237-244). Ayrıca İmparator Constantius ve İmparator Galerius, İS 301 yılının sonundan İS 306 yılının Ocak ayına kadar dört kez *Carpi Maximus* unvanını almışlardır (Barnes, 2011: 53; Drinkwater, 2010: 594; Akşit, 1970: 119-120; Southern, 2009: 41; Southern, 2001: 124).

Dacicus Unvanı

İS 81 – İS 96 yılları arasında imparator olan Domitianus döneminde Dacia kralı olan Decabalus, Tuna nehrini geçmesi sonucunda İS 90 yılında Roma ile Dacia arasında bir savaş meydana gelmiştir. Yapılan ilk savaş, Roma'nın mağlup olması ile sonuçlanmıştır. Savaş sonrasında Roma kendi adına aşağılayıcı bir barış antlaşması yapmak zorunda kalmıştır. İmparator Domitianus savaşta yenilmesine rağmen başarı kazanan bir imparator gibi Senato tarafından *Dacicus* unvanı ile onurlandırılmıştır. Ancak kaynaklar İmparator Domitianus'un Roma Senato tarafından verilen *Dacicus* unvanını kabul etmemesine rağmen askerleri bu unvanı hak ettiğine inanmıştır (Smith, 1881: 273; Henderson, 1927: 166-270; Cary – Scullard, 1976: 422; Garzetti, 1976: 272-273; Jones, 1908: 142; Bury, 1893: 409).

Dacia Kralı Decabalus, Domitianus döneminde yapılan antlaşma doğrultusunda kendisine vaat edilen haracı istediğinde İS 98 – İS 117 yılları arasında Roma İmparatoru olan Traianus bu utanç verici antlaşmaya bağlı kalmayı reddetmiştir. Bu durum üzerine İmparator Traianus 60.000 kişilik bir ordu ile Dacia bölgesine ilerlemiştir. Tuna boyunca Romalılardan galip geldiği korkunç ve katliam dolu bir savaş neticesinde kazanan Romalılar olmuştur. İmparator Traianus yaptığı başarılı sefer sonucunda Dacia bölgesini ele geçirmiş ve burada Dacia Eyaletini kurmuştur. İmparator Traianus, İS 102 yılında kazandığı bu zafer ile birlikte Roma Senatosu tarafından *Dacicus* unvanı verilerek onurlandırılmıştır. Ayrıca kazanılan bu zafer Roma'da düzenlenen şenlikler

ile kutlanmıştır. İmparator Traianus'a zaferden kısa bir süre sonra Dacia Kralı Decebalus tarafından bir suikast düzenlenmiştir. Suikast girişiminden kurtulan Traianus, Dacia üzerine sefer düzenleyerek yeni bir zafer kazanmıştır. Kazanılan zafer sonrasında Traianus'a senato tarafından bir kez daha *Dacicus* unvanı verilmiştir (Dio, VII, 379; Cary-Scullard, 1976 441; Garzetti, 1976; 324-325; Smith, 1881: 273; Henderson, 1927: 271; Manders, 2012: 84; Bowersock, 1994: 81; Webster, 1998: 59; Jones, 1908: 160-161; Hazel, 1999: 309; Bury: 1893: 425; Bennett, 2000: 98; Phang, 2016: 1267).

İmparator Traianus dışında, *Dacicus* unvanını alan son imparator Constantius olmuştur. İS 336 yılında Tuna bölgesinde yaşanan siyasi karışıklıklardan yararlanan İmparator Constantius, yapmış olduğu başarılı askeri müdahaleler sonucunda İmparator Aurelian döneminde terk edilen Dacia bölgesinin bir kısmını geri alarak *Dacicus Maximus* unvanı ile yüceltilmiştir (Barnes, 2011: 165; Pohslander, 1996: 78; Southern, 2001: 421-422).

Germanicus Unvanı

Roma'nın sahip olduğu coğrafyanın kuzeyinde yer alan German bölgesi³, kabile biçiminde örgütlenmiş toplumların yaşamlarını zor coğrafi ve iklim şartlarında sürdürdüğü bir alan olmuştur. Bu bölgeden Roma topraklarına sürekli baskın ve akınlar yapıldığı için Roma imparatorları da Germen topluluklarının yaşadığı bölgelere sürekli seferler düzenlemişlerdir. Germen seferlerindeki başarılarından dolayı kazanılan *Germanicus* unvanı, Roma İmparatorları içinde en yaygın olarak kullanılan yüceltici fetih unvanlarından biri olmuştur.

Kaynaklara göre yaptığı Germen seferi hakkında detaylı bir bilgi olmamasına rağmen kısa süreli imparatorlar dönemi olarak bilinen ve İS 69 tarihinde dokuz aylık süre zarfında imparatorluk yapan Vitellius, ilk defa *Germanicus* unvanını kullanmıştır (Suetonius, 259-261; Plutarch, 255; Hardy, 1906: 302-303). Vitellius'dan sonra başlayan Flavius Hanedanı üyesi Domitianus, sahip olduğu değişik karakteristik özelliğinden dolayı kendisi için askeri bir şan ve şeref ihtiyacı hissetmiştir. Bu sebepten dolayı İS 83 yılında Ren Nehri boyunca Germenlere karşı küçük çaplı bir sefer düzenlemiştir. Domitianus düzenlediği bu seferde çok kalabalık düşman kuvvetleriyle karşılaşmadan Ren nehri kıyısında kalıcı bir askeri alan kurmuştur. Bu neticeden dolayı kendisine *Germanicus* unvanı verilmiştir. Ancak bazı kaynaklar bu zaferin bir saçmalık olduğunu ve Domitianus'un kendisini aptal gibi gösterdiği yönünde görüşler belirtmektedir (Suetonius, 369; Mackay, 2007: 219). Domitianus'un yapmış olduğu sefer, bazı kaynaklarda önemsiz olarak gösterilmesine rağmen bu seferin Ren nehri kıyılarında yaşayan Germenlere mensup tehlikeli bir kabile olan Chattilere karşı kazanılan zafer ile bittiği bilinmektedir. Bu zafer sonrasında İS 84 yılında Chatti kabilesi Ren nehri kıyılarında kovulmuştur. Chatti kabilesinin kovulmasından sonra Germen bölgesinde Germania Inferior ve Germania Superior olarak iki yeni eyalet kurulmuş ve yönetim yapısı yeniden düzenlenmiştir (Jones, 1908: 135-136; Bennett, 2000: 29; Dunstan, 2007: 308).

Domitianus sonrası imparator İS 96 – İS 98 yılları arasında imparator olan Nerva'nın, imparatorluk dönemi kısa süreli olmasına rağmen Germania Superior bölgesinde ordusunun başında seferlere çıkmıştır. Bu seferlerde Ren nehri bölgesindeki Germen kabilelerinden olan Suevi'lere karşı büyük zafer kazanmıştır. İmparator Nerva elde ettiği başarılar sonucunda *Germanicus* unvanı ile onurlandırılmış ve aynı unvan evlat edindiği manevi oğlu Traianus'a da verilmiştir (Jones, 1908: 154-156; Bury, 1893: 417; Grainger, 2004: 103; Akşit, 1976; 178; Hornblower, 2012: 1011).

Roma imparatoru Marcus Aurelius döneminde, Germen bölgesinde yaşayan yerel kabileler saldırılarına devam etmekteydi. Özellikle Marcomanniler'in Tuna'nın kuzeyinden Alpleri geçerek Kuzey İtalya bölgesinde istila girişiminde bulunmasından dolayı Marcus Aurelius bu tehlikeyi önlemek için bir sefer düzenlemiştir. Marcus Aurelius, İS 172 yılında düzenlediği bu sefer sırasında, yerel Germen kabilelerinden olan Marcomannilere karşı bir zafer kazanmasından dolayı muhtemelen Senato'nun talebi üzerine kendisine *Germanicus* unvanı verilmiştir. Ayrıca Marcus Aurelius ile birlikte imparatorluk görevini yürüten Commodus'a da *Germanicus* unvanı verilmiştir. İmparator Marcus Aurelius'un İS 177 yılında sekizinci kez imparator olarak selamlama töreninde kullandığı resmi isminde *Germanicus* unvanı bulunmaktaydı (Birley, 1993: 173-174; Magie, 1950: 664; Jones, 1908: 225-226; Bury, 1893: 545; Ackeren, 2012: 16-86-226).

Septemius Severus'un oğlu olan İmparator Caracalla döneminde Germen kabileleri üzerine geniş çaplı bir sefer düzenlenmiş olup burada kazanılan başarılar neticesinde Caracalla'ya *Maximus Germanicus* unvanı verilmiştir. İS

³ Günümüzde Almanya'nın büyük bir kısmı ve Avusturya topraklarının belirli bir alanını içine alan bölge.

232 – İS 235 yılları arasında imparator olan Severus Alexander döneminde ise Ren Nehri bölgesinde yaşayan kabileler üzerine büyük bir askeri sefer düzenlemiştir. Yapılan bu seferin sonucunda Alamannilere karşı zafer kazanılmıştır. İS 235 yılında yapılan bu büyük sefer sonucunda kazanılan zafer doğrultusunda İmparator Severus Alexander, Germanicus unvanını talep etmiştir. Ancak var olan tarihsel kaynaklarda İmparator Severus Alexander'ın talep ettiği Germanicus unvanının senato tarafından verilip verilmediği konusunda kesin bir bilgi mevcut değildir (Scriptores II, 27-29; Bunson, 2002: 360; Magie, 1950: 684).

German kabilelerinin istila hareketleri Severus Hanedanlığı döneminde kontrol altına alınmaya çalışıldıysa da kesin bir sonuç elde edilememiştir. Severus Hanedanlığı sonrası kısa süreli imparatorlar döneminde, Roma kendi içinde otorite güç kaybettiği bir krizin başlangıcına gelmiştir. İS 253 – İS 260 yılları arasında ortak olarak imparatorluk yapan Valerian ve Gallienus döneminde Germanerler üzerine yapılan bir seferin sonucu tam olarak bilinmemesine rağmen isimlerine basılan sikkelerde her iki imparatorun da Germanicus Maximus unvanlarını almış olduğu görülmektedir (Manders, 2012: 84-85). İS 3. yüzyıl Roma'nın içinde bulunduğu kriz ortamını değerlendiren German kabilelerinden olan Alamanniler bölgede yaşayan bir diğer komşu kabile olan Juthungiler ile Tuna'yı geçmişlerdir. Devamında Alp Dağlarını aşarak Kuzey İtalya bölgesini yağmalamaya başlamışlardır. Bu istila girişimini engellemek için İS – 268 – İS 270 yılları arasında imparator olan Claudius, hemen harekete geçerek düşmanları karşılamak için ordusu ile İtalya'nın kuzeyine ilerledi. İS 269 yılının başında Garda Gölü civarında yapılan savaş sonrasında istila girişimi engellenmiş ve zafer kazanılmıştır. İmparator Aurelian'ın bu büyük başarısı kendisine *Germanicus Maximus* unvanını kazandırmıştır (Watson, 2003: 42-43-51-52; Akşit, 1970: 157-158). Aurelian sonrasında İS 283 – İS 284 yılları arasında kısa süreli olarak İmparatorluk yapan Carinus ve Numerian da *Germanicus Maximus* unvanını kullanmıştır.⁴ Roma imparatorlarının içinde tarihsel kaynaklara göre Germanicus unvanını almış olan son imparator, İS 285 – İS 305 yılları arasında imparatorluk yapan Diocletian olmuştur. İmparatorluk döneminin başında Tuna ve çevresindeki bölgelerde aldığı önlemler sayesinde saldırılara karşı başarılı bir şekilde karşılık vermiştir. İmparator Diocletian, yapmış olduğu başarılı askeri hamleler neticesinde *Germanicus Maximus* unvanını almış ve İS 285 tarihinde Roma'ya döndüğünde Senato tarafından onaylanmıştır (Akşit, 1970: 212; Mommsen, 1999: 284).

Gothicus Unvanı

Roma İmparatorluğu'nda İS 3. yüzyıl krizleri olarak adlandırılan dönemde, Roma'nın en büyük sorunları Gothların istila hareketleri olmuştur. Gothlar köken itibari ile German ırkına mensup bir kavim olup küçük kabile sistemi ile yönetilmekteydiler. Got kabileleri, Atlantik Okyanusu kıyılarında Anadolu'ya kadar uzanan coğrafyanın birçok bölgesinde yaşamaktaydılar. Yaşadıkları bu bölgelerden güneye Roma topraklarına gerçekleştirdikleri istila hareketlerinin temelinde yağma faaliyetleri bulunmaktaydı (Kulikowski, 2006: 71).

İmparator Gallienus'un suikast sonucu öldürülmesinden sonra imparator olan Claudius, kısa ömürlü saltanatının tamamını Goth'lara karşı mücadele ederek geçirmiştir. İmparator Claudius döneminde Goth kabileleri Balkan topraklarının büyük kısmını istila etmek için harekete geçmiştir. Goth'lar istila ettikleri tüm yerleşimleri yakıp yıkarak yollarına devam ediyorlardı. Bu durum üzerine büyük bir ordu ile ilerleyen İmparator Claudius Tuna nehrinin güneyinde bir Roma eyaleti olan Upper Moesia da Gothları durdurmayı başarmıştır. İmparator Claudius, kazandığı başarılar sayesinde *Gothicus* unvanını almayı başarmış ve bu unvanı alan ilk Roma imparatoru olmuştur (Hooper, 1978, 484; Mennen, 2011: 26; Drinkwater, 2010: 612; Kulikowski, 2006: 29; Akşit, 1970, 159-160; Southern, 2001: 219; Kleiner, 1994: 359; Wheeler, 1954: 26; Gregory, 2009: 29; Arnold, 1974: 158; Levick, 2002: 186; Rostovtzeff, 1957: 445-446; Dunstan, 2007: 418; Goldsworthy, 2010: 118; Vasiliev, 1943: 41; Boak – Sinnigen, 1965: 313; Zissos, 2013: 488).

İmparator Claudius'un veba hastalığından ölmesiyle birlikte Aurelian imparator olmuştur. Ancak bu dönemde Goth tehlikesi yine bir sorun olarak Roma'nın karşısına çıkmıştır. Goth'lar, Moesia Eyaleti'ne bir baskın düzenleyerek Roma topraklarını istila girişimine başlamıştır. Bu durum üzerine İmparator Aurelian ordusu ile birlikte Goth Kralı Cannabuades ile Tuna Nehri'nin güneyinde karşılaşmıştır. Yapılan savaşta galip gelmeyi başaran İmparator Aurelian, *Gothicus Maximus* unvanını almıştır (Scriptores, III, 252-254, Drinkwater, 2012: 615; Kulikowski, 2006: 21; Akşit, 1970: 170; Southern, 2001: 233). Aurelian'nın ölümü sonrasında Senato'nun desteği

⁴ İmparator Numerian ve İmparator Carinus aynı anda Britannicus Maximus unvanını da aldıkları için detaylı anlatım makalemizin Britannicus Unvanı kısmında yapılmıştır.

ile Tacitus, Roma imparatoru olmuştur. Tacitus, kısa imparatorluk süresini Gothların Tuna bölgesi üzerinden Küçük Asya coğrafyasına kadar ilerlemeye çalışacakları istila hareketini durdurmaya harcamıştır. Tacitus, Goth'ları başarı ile durdurduğu için *Gothicus Maximus* unvanını almıştır (Mackay, 2007: 277-278; Magie, 1950: 720; Bunson, 2002: 522; Akşit, 1970: 181; Southern, 2001: 257). İmparator Tacitus'dan sonra tahta geçen kısa süreli imparatorlardan olan Probus'un da Goth istilasını durdurmak için savaş verdiği adına bastırılmış olan madeni paralarda yer alan *Gothicus Maximus* unvanından anlaşılmaktadır. Ayrıca Roma tarihi için önemli antik kaynaklardan birisi olan *Historia Augusta*'da Roma Senatosu tarafından İmparator Probus'a ile ilgili kısımda hakkında Gothicus olarak bahsedilmektedir (Scriptores, 359; Magie, 1950: 720; Mackay, 2007: 277-278; Ando, 2012: 222).

Goth'lar karşısında kazanılan zaferler kesin ve kalıcı bir çözüm sağlamamış ve istila hareketleri sona ermemiştir. İmparator Constantinus döneminde Goth'lar ve bölgede yaşayan diğer topluluklar Tuna bölgesinde istila girişiminde yeniden kalkışmışlardır. İmparator Constantinus bu istila girişimini önlemek için sefere çıkmıştır. Yapılan sefer sonunda İmparator Constantinus, Goth'lara karşı elde ettiği başarılarından dolayı İS 332 yılında *Gothicus Maximus* unvanını almıştır (Barnes, 2011: 165). İmparator Valens döneminde asıl sorun Procopius isyanı olmuştur. İmparator Valens, Procopius isyanı sonrasında herhangi bir sebep olmaksızın Goth kabilesi olan Greuthungi toplumu üzerine bir sefere çıkmıştır. Bu seferin görünür herhangi amacı bulunmamasına rağmen üç yıllık bir mücadele sonucunda İmparator Valens *Gothicus Maximus* unvanını almıştır. Bu seferin asıl amacı imparatorun askeri olarak orduyu yanına almak veya iktidar gücünü kaybetmemek olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Çünkü bu durum, İmparator Valens dönemi şartlarında alışıldık bir durum olduğu görülmektedir (Lenski, 2002: 139-186; Errington, 2006: 59).

Medicus – Parthicus – Persicus Unvanı

Hint – Ari bir kökene sahip olan Medler, bölgesel bir krallık kurarak tarih sahnesine girmiş ve Ahamenişler tarafından yıkılana kadar İran coğrafyasının yönetmişlerdir. Ahameniş hanedanlığı döneminde Pers ismi ile anılan krallık Ön Asya'nın büyük kısmını yönetmiştir. Pers krallığı MÖ 247 yılında Arşak hanedanı olarak da bilinen Parthlara yerini bırakmıştır. Romalılar, Anadolu'nun büyük kısmını ele geçirdikten Parthlar ile komşu olmuş ve Cumhuriyet döneminin büyük kısmında iki krallık arasında Fırat Nehri geleneksel sınır kabul edilmiştir. İmparatorluk döneminde ise Roma imparatorları Fırat Nehri'nin doğusuna seferler düzenleyerek Roma'nın sınırlarını Parthlar aleyhine geliştirmiştir. Roma İmparatorluk döneminde Mezopotamya olarak isimlendirilen bölgede Roma en büyük rakibi olan Parth'lar ile sürekli olarak bir hakimiyet mücadelesi yaşanmıştır. Bu mücadele kapsamında Parth'lar İS 166 yılında Roma topraklarına bir işgal hareketi başlatmış olup bu durum karşısında İmparator Marcus Aurelius, ortak imparator olan Lucius Verus'u Parthların üzerine göndermiştir. Lucius Verus, Parthlara karşı başarılı olarak *Parthicus Maximus* unvanını ve Med bölgesini de ele geçirdiği için *Medicus* unvanı almıştır. Medicus unvanı Roma tarihi ile ilgili kaynaklarında geçmesine rağmen ilk dönemlerde çok değerli görülmemiştir. Fakat sonraki dönemlerde Marcus Aurelius'un oğlu Commodus'a da Medicus ve *Parthicus Maximus* unvanlarını kullanmıştır (Birley, 1993: 144; Millar, 1993: 112; McLynn, 2009: 164-195; Drinkwater, 2012: 541-542; Ackeren, 2012, 221; Akşit, 1976: 228).

Parth Krallığı, Roma Cumhuriyetinin son dönemleri ve imparatorluk dönemleri boyunca Fırat Nehri bölgesinde etkin bir güç unsuru olarak sürekli tehdit oluşturmuştur. Bu nedenle askeri ve siyasi olarak bu iki devlet sürekli olarak birbirlerine üstünlük kurma çabası içinde olmuşlardır. Roma'nın imparatorluk döneminde Parthlar ile Armenia Krallığı üzerinden siyasi savaşı devam etmiştir. İmparator Traianus döneminde çıkan Yahudi isyanları ile birlikte Parthlar Armenia üzerinde hâkimiyet kurmak istemiştir. İmparator Traianus, Yahudi isyanını bastırdıktan sonra, Parth sorununu çözmek için bir sefere çıkma kararı almıştır. Sefer için yedi büyük lejyon ve yardımcı birlikler ile güçlü bir ordu oluşturulmuştur. İmparator Traianus, İS 114 – İS 116 yılları arasında yapılan savaşta Parthların başkenti Ctesiphon ve diğer önemli kentleri ele geçirecek ezici bir üstünlük kurmuştur. Traianus'a kazanmış olduğu büyük zafer sonrasında Senato tarafından kendisini onurlandırmak adına *Parthicus* unvanı verilmiştir. Böylece Traianus, *Parthicus* unvanı alan ilk Roma İmparatoru olmuştur (Dio VIII, 413-415; Dunstan, 2007: 316; Opper, 2010: 55; Mommsen, 1999: 290; Dando-Collins, 2012: 211; Phang, 2016: 1267; Millar, 2005: 27; Kliener, 1994: 206; Ross, 2000: 23-32-33; Ellis, 2012: 119; Ferguson, 2005: 13-14; Bunson, 2002: 159; Boatwright vd, 2004: 370-371; Goodman, 2011: 68; Bennett, 2000: 198-199; Drinkwater, 2012, 513;

Hazel, 2001: 309; Bury, 1893: 452-454-455; Jones, 1908: 175-176; Kleiner, 2017: 153; McLynn, 2009: 135; Millar, 1993: 493; Mackay, 2007: 227; Campbell, 2002: 145-146; Henderson, 1927: 329) .

Traianus döneminde Fırat Nehri bölgesinde gücü bir nebze olsun kırılmış olan Parthlar, hakimiyet mücadelesinden vazgeçmeyerek her fırsatta Roma topraklarını istila etmenin yollarını aramışlardır. İmparator Marcus Aurelius, döneminde gücünü tekrar arttıran Parthlar Roma'nın Syria Eyaleti'ni işgal etmeye kalkışmış ve Kommagene Eyaleti'ne ilerlemişlerdir. İşgal girişimi haberi Roma'ya ulaştığında İmparator Marcus Aurelius, Parth'lar üzerine bir sefere çıkarak onların istila girişiminin engellemiştir. Marcus Aurelius, Roma adına zafer kazanarak *Parthicus Maximus* unvanını almıştır (Ackeren, 2012: 220; Hornblower, 2012, 210, Birley, 1993: 140-144; Magie, 1950, 662; Potter, 2009: 209-215-216). Ayrıca Marcus Aurelius ile ortak imparatorluk yapan Lucius Verus ve Marcus Aurelius'un oğlu Commodus'a da *Parthicus Maximus* unvanları verilmiştir.⁵

İmparator Septimius Severus, Syria valisi Pescennius Nijer'e karşı girdiği mücadeleyi kazanarak Roma imparatoru olmuştur. Severus, imparator olduktan sonra Nijer'i destekleyen yerel krallıklar olan Osrhone ve Adiabene Krallıkları üzerine yaptığı başarılı sefer sonrasında Roma'ya dönmüştür. Kendi gücünü göstermek başarısını ve şöhretini arttırmak isteyen Septimius Severus, İS 197 yılında Parth'lar üzerine ilerleyerek ikinci kez doğu seferine çıkmıştır. Septimius Severus'un bu sefere çıkmasının amacının şöhret ve ün kazanmak olduğu düşünülmektedir. İmparator Septimius Severus, Nisibis⁶ yakınlarına geldiğinde Parth Kralı ülkesindeki iç karışıklıklardan dolayı Roma imparatoru ile bir savaşa girmekten kaçınmıştır. Fiili olarak bir Roma –Parth savaşı olamamasına rağmen İmparator Severus, Parth kralının terk ettiği başkenti ele geçirip yağmalamıştır. İmparator Septimius Severus, herhangi bir savaş yapmamasına rağmen zafer kazanmışçasına, kendisine *Parthicus Maximus* unvanı verilmiştir (Scriptores, 407; Birley, 1993: 130; Kaya, 2008: 24-226; Millar, 1993: 493; Drinkwater, 2012: 569; Ferguson, 2005: 31; Kleiner, 1994: 317). Septimius Severus'un ölümü sonrasında imparator olan oğlu Caracalla da babası gibi Parthicus unvanını almıştır. Ancak İmparator Caracalla'nın almış olduğu *Parthicus* unvanını hak etme durumu babası Septimius Severus ile benzerlik göstermektedir. İmparator Caracalla da Parth'lar üzerine yapmış olduğu seferi Roma tarihi ile ilgili kaynaklar, şüphe ile yaklaşmaktadır (Scriptores, 17; Manders, 2012: 84-85-242; Kaya, 2008: 310). Ancak buna rağmen İmparator Caracalla, Parth'lara karşı gerçek bir zafer kazanmışçasına Senato'ya mektup göndererek *Parthicus Maximus* unvanı almıştır. Severus hanedanının son üyesi olan İmparator Alexander Severus, doğuda Parthlara karşı kazandığı başarılar dolayısıyla hem *Parthicus Maximus* hem de *Persicus Maximus* unvanlarını almıştır (Scriptores, 293; Southern, 2001: 107; Dignas-Winter, 2007: 76).

Severus Hanedanlığının sona ermesinden sonra Roma İmparatorluğu 3. Yüzyıl Krizleri olarak adlandırılan döneme girmiştir. Bu dönemde, İmparator Augustus'un kurmuş olduğu yönetim sistemi etkisini kaybetmeye başlamış ve tahta kısa süreler için geçen imparatorlar çoğunlukla asker kökenlidir. Roma'nın kriz yaşadığı dönemde Parthların devamı niteliğinde olan Sasaniler tarih sahnesinde çıkmış ve Roma'ya karşı saldırgan politikayı devam ettirmişlerdir. Sasaniler, daha önce Armenia için Roma ile yapılan antlaşmayı bahane ederek Roma'dan haraç istemiş fakat ödeme gerçekleşmemiştir. Bunun üzerine Sasani Kralı I. Şapur, Fırat Nehri'ni geçerek Roma topraklarına karşı saldırıya geçti. Roma karşılık vermek istemesine rağmen başarılı olamayarak Sasanilere boyun eğmiş ve küçük düşürücü bir barış antlaşması yapmak zorunda kalmıştır. Ancak bu antlaşma İmparator Arap Philip tarafından sanki bir zafer kazanmış gibi gösterilmiştir. Bundan dolayı İmparator Arap Philip dönemine tarihlenen yazıtlarda, imparator, *Parthicus Maximus* veya *Persicus Maximus* unvanları ile anılarak kazandığı iddia edilen zafere atıfta bulunulmuştur (Dignas-Winter, 2007: 120; Magie, 1950: 594; Akşit, 1970: 117; Southern, 2001: 121-122).

Roma'nın Sasanilere yenilmesinden sonra İmparator Gallienus döneminde, Palmyre kentinde bağımsızlığının ilan eden Odaenathus, Sasanilere karşı savunma hattı oluşturmuştur. Odaenathus, Sasanilerin saldırılarını arttırması üzerine Roma'dan gelen ordu ile kendi askeri güçlerini birleştirerek Sasanileri Mezopotamya'da yenilgiye uğratarak, zafer kazanmıştır. Bu zafer, Odaenathus'a ait olmasına rağmen Palmyra Krallığı'nın, Roma'ya

⁵ Lucius Verus ve Marcus Aurelius'un oğlu Commodus aynı anda Parthicus Maximus ve Medicus unvanlarını aldığı için, detaylı anlatım Medicus kısmında yapılmıştır.

⁶ Günümüz Mardin ilinin Nusaybin ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

olan bağıllığı nedeniyle İmparator Gallienus İS 263 yılında *Persicus Maximus* unvanını almıştır (Isaac, 1993: 220-221; Magie, 1950: 709; Sartre, 2007: 354; Akşit, 1970: 140; Southern, 2009: 71).

Roma'da asker kökenli imparatorlar devrinin sona ermesiyle birlikte Tetraşi olarak adlandırılan ikili yönetim sistemi ortaya çıkmıştır. Bu dönemin ilk imparatorları olan Diocletian ve Galerius fiili olarak Roma İmparatorluğunu doğu ve batı olarak ikiye bölmüşlerdir. Bu dönemde, Mezopotamya bölgesinde Sasaniler, saldırılarına devam etmekteydi. İmparator Diocletian, Sasanilerin saldırılarına karşılık vermek adına imparatorluğun doğu bölgesini yöneten Galerius'u görevlendirmiştir. İmparator Gallienus, ilk başlarda Sasanilere karşı karşılık vermekte zorluk yaşamış olmasına rağmen, Satala yakınlarında yapılan savaşta istediği başarıyı elde etmiştir. Sasaniler ile yaklaşık olarak İS 296 – İS 299 yılları arasında yapılan savaşta kazanılan zafer neticesinde hem İmparator Galerius hem de İmparator Diocletian *Persicus Maximus* unvanını kazanmışlardır (Dignas-Winter, 2007: 86; Southern, 2001: 328).

İmparator Aurelian döneminde Sasaniler, kendi iç karışıklıkları ile uğraştıkları için dış ilişkiler konusunda Roma'ya karşı saldırgan bir politika izleyememiştir. Ancak bu dönemde Syria valisi olan Odaenathus'un öldürülmesi sonucunda karısı Zenobia bağımsızlığının ilan ederek Palmyre Krallığını kurmuştur. Palmyra Krallığı'nın kraliçesi olan Zenobia, Sasaniler ile iyi ilişkiler kurarak Roma topraklarını ele geçirmeyi planlıyordu. Kraliçe Zenobia, bu planını uygulamaya koyarak Roma topraklarına karşı bir istila hareketi başlatmıştır. İlk etapta başarılı bir şekilde ilerleyen kraliçe Zenobia, Roma'nın güçlü direnişi karşısında Sasanilerden yardım istemiş ancak beklediği yardım gelmeyince istila girişimi başarısız olmuştur. İmparator Aurelian'ın kazanmış olduğu bu başarı aslında onursal unvan olarak *Palmyrenicus Maximus* olarak adlandırılması gerekirken, İmparator Aurelian yapmış olduğu seferde Mezopotamya bölgesini Roma'ya geri kazandırmış olduğundan dolayı *Parthicus Maximus* ve *Persicus Maximus* unvanlarını benimsemiştir (Scriptores, 253-255; Watson, 2003: 175; Dignas-Winter, 2007: 25; Dodgeon, 1993: 88; Akşit, 1970: 172-173-174).

Roma İmparatorluğu'nda İS 282 Carus, Sasanileri yok etme hedefiyle imparator ilan edilmiştir. Tarihsel kaynaklar bu olayın kurgu olabileceği yönünde görüş belirtmesine rağmen, İmparator Carus, Sasanilere karşı planlanmış olan askerî harekâtını uygulamaya hızla geçirmiştir. Bu amaç doğrultusunda Roma ordusu, Mezopotamya içlerine ilerlemeye başlamış ve Sasaniler, mevcut iç karışıklıklarından dolayı Roma'ya karşı herhangi bir direnç göstermemiştir. Böylece Roma, Mezopotamya'yı yeniden kontrolü altına almış ve yaklaşık İS 260 yılında yaşadıkları hezimetini bir nebze olsun telafi etmiştir. İmparator Carus, Roma ordusu karşısında herhangi direnç göstermeyen Sasanilere karşı olan başarısını göstermek adına *Parthicus Maximus* ve *Persicus Maximus* unvanlarını kullanmıştır (Dignas-Winter, 2007: 26; Magie, 1950: 722; Southern, 2001: 266).

Sarmaticus Unvanı

Sarmatlar, Karadeniz'in kuzeyinde İskitlerden sonra etkin bir güç olarak ortaya çıkmış ve doğu da Hazar denizi, batı da ise Tuna Nehrine kadar yayılmışlardır. Yaşadıkları coğrafyadan dolayı ilk dönemlerde Roma ile bir teması bulunmayan Sarmatlar, Tuna boylarına gelince Roma ile mücadeleye başlamışlardır. Sarmatlar'ın öncü kolu olan Yazıglar'ın, Tuna civarına yerleşmesi ile yaşanan küçük çatışmalar zamanla savaflara dönüşmüştür. İmparator Domitianus döneminde yapılan German seferi sırasında Sarmatlar, Roma ilerleyişine karşı askeri müdahalelerde bulunmuşlardır. Sarmatlar'ın Roma ordularına karşı küçük çaplı saldırıları savaş boyutuna dönüşmüştür. Savaş neticesinde kazanan Roma olmuş ve İmparator Domitianus bu başarı sonucunda *Sarmaticus* unvanını almıştır (Durmüş, 2009: 4-5-6; Garzetti, 1976: 275-291). Roma İmparatoru Marcus Aurelius, Tuna bölgesinde sorun çıkartan Germanler üzerine sefere çıkmıştır. Marcus Aurelius, yapmış olduğu başarılı seferler sonucunda Germanicus unvanını almasının yanı sıra devam eden sefer boyunca Sarmatlara karşı da başarılar kazanmıştır. İmparator Marcus Aurelius kazanmış olduğu başarı neticesinde İS 175 yılında *Sarmaticus* unvanını almıştır (Cary-Scullard, 1976: 444; Watson, 1993: 221; Birley, 1993: 189; Bury, 1893: 545; Drinkwater, 2012: 548-549; Ackeren, 2012: 45-228; Akşit, 1976: 233; Beckman, 2011, 24-26).

III. Yüzyıl Krizi döneminde, Roma, asker kökenli kişiler tarafından yönetilmiş ve bu kişiler birbirlerine askeri darbeler yaptıkları için hakimiyet süreleri kısa olmuştur. Kriz döneminin ilk imparatoru, İS 235 – İS 238 yılları arasında imparatorluk yapan Trakya kökenli Maximinus Thrax olmuştur. Maximinus imparator olduğunda doğuda Sasaniler Roma topraklarına istila etmek için saldırılar yapmaktaydı. Batıda ise Tuna boylarında Germanler ve Sarmatlar Roma topraklarına akınlar düzenlemekteydi. İmparator Maximinus, Tuna boylarındaki

sorunun çözmek için Pannonia bölgesinde askeri lejyonları toplayarak Sirmium kentinde savaş hazırlıklarını tamamlamıştır. Hazırlıkların tamamlanmasından sonra yapılan savaşta İmparator Maximinus, Germenler, Sarmatlar, Daçyalılar ve Carpilere karşı zaferler kazanmıştır. İmparator Maximinus kısa saltanat dönemini sadece bu bölgede savaşarak geçirmiş ve kazandığı başarılar neticesinde *Sarmaticus Maximus*, *Dacicus Maximus* ve *Germanicus Maximus* unvanlarını almıştır. İmparator Maximinus'un almış olduğu Dacicus Maximinus unvanı birkaç yazıtta geçmiş olsa dahi kendi döneminde kullanılıp kullanılmamış olduğu net değildir (Jones, 1908, 279-280; Ando, 2012, 104; Drinkwater, 2012: 589; Southern, 2001: 110-111).

İS 272 yılında Roma imparatoru olan Aurelian'ın Tuna boylarına yaptığı seferler hakkında bilgiler olmasına rağmen İmparatorun *Sarmaticus* unvanı aldığına dair kesin bilgi bulunmamaktadır. Ancak antik kaynaklarda İmparator Aurelian'ın doğuda kazandığı başarılarından sonra muzaffer bir komutan olarak batıda sefere çıktığını ve burada zaferler kazandığı aktarılmaktadır. Bu zaferlerden sonra kazandığı unvanlar içerisinde *Sarmaticus* unvanı da bulunmakta olduğu ve senato kararı ile bu unvanın kendisine verildiği yine aynı antik kaynaktan belirtilmektedir (Scriptores, 253-255-359; Watson, 1993: 175; Dodgeon, 1993: 88).

Roma İmparatorluğu'nda Tetraşi döneminin ilk imparatorları olan Diocletian ve Maximian döneminde Tuna boylarındaki kabileler sorun çıkarmaya devam etmekteydiler. İmparator Diocletian döneminde özellikle Sarmatlar üzerine seferler yapıldığı bilinmesine rağmen kazıldığı düşünülen zaferler hakkında ayrıntılı anlatımlar bulunmamaktadır. Yine de muhtemelen Sarmatlar üzerine yapılan seferlerde kazanılmış olan birden fazla zafer dolayısıyla İmparator Diocletian toplamda dört kez *Sarmaticus* unvanını almıştır (Barnes, 2011: 15-52-53-180; Southern, 2001: 115; Mommsen, 1999: 284-360).

Diocletian sonrasında Roma İmparatorluğu'nda başlayan Constantinus Hanedanlığı dönemi boyunca batı bölgelerindeki kabilelerin saldırıları sürmüştür. Tuna boylarında özellikle Sarmat saldırıları artınca İmparator Constantinus, bir sefere çıkmıştır. İmparator Constantinus ortak imparator olan Gallienus ile birlikte çıktığı bu seferde bölgedeki birçok kabileye boyun eğdirmiş ve *Sarmaticus* unvanı almıştır. Constantinustan sonra imparator olan II. Constantinus, da İS 339 yılında Sarmatlara karşı bir zafer kazanarak *Sarmaticus* unvanını almış ve bu unvanı son kullanan Roma imparatoru olmuştur (Marcellinus, 156; Akşit, 1970: 303-304; Barnes, 2011: 53-165-180; Boatwright vd, 2004: 443; Kulikowski, 2006: 81-82-101-102; Southern, 2001: 329-410-411).

Sonuç

Roma'da imparatorluk döneminin başlamasından sonra imparatorlar kendilerini dini, siyasi ve askeri açıdan yüceltmek için unvanlar kullanmışlardır. Çalışmanın konusu olan fetih unvanlarının yaygınlaşması Roma'nın doğulu bir karakter kazanmasından sonra artmıştır. Özellikle kısa süreli imparatorlar kendilerine ün kazandırmak için askeri seferler düzenleyerek aldıkları unvanlar sayesinde konumlarını korumayı amaçlamışlardır. Benzer şekilde savaş kazanmak ve fetih gerçekleştirmiş olmak rüşünü ispat ettirmesinden dolayı alınan fetih unvanları imparatorlar için büyük prestij göstergeleri olmuştur. Zamanla tüm imparatorların fetih unvanı sahibi olması bir gelenek haline almıştır. Bu nedenle küçük askeri seferler gerçekleştirmiş olan imparatorlar dahi bir fetih unvanı ile anılmak istemiştir. Ayrıca İmparatorlar, kesin bir zafer kazanmamış olmamasına rağmen onurlandırılmış olmak için Roma Senatosu'ndan unvan talep etmişlerdir.

Roma, tarımsal üretim sisteminden alınan vergiler ile savaşlardan kazanılan ganimet ve haraçlarla hazinesini doldurabildiği için yeni bölgelerin ele geçirilmesi her zaman istenen bir durum olmuştur. Yeni toprakların ele geçirildiği dönemlerde Roma zenginleşmiş iken toprak kayıpları hem prestij hem de vergi eksilmesini beraberinde getirmiştir. Roma İmparatorluk döneminde dahi senato için gelirlerin artırılması öncelikli konu olduğundan imparatorların yeni bölgeleri ele geçirmesi teşvik edilmeye çalışılmıştır. Bu teşvikin sağlanmasının bir yolu ise imparatorlara fetih unvanlarının verilmesi olmuştur. Özellikle Roma'nın düşmanı olarak görülen Parth, Germen ve Goth toplumlarına karşı kazanılan zaferler, imparator için övünç vesilesi olmuştur.

İmparatorluk döneminde senato yönetsel işleyişi sürdürürken imparatorların öncelikli amacı sınırları genişletmek olmuştur. Fakat sınırları her genişleten imparator, fetih unvanları taşımayı öncelikli amaç haline getirmemiştir. Fakat özellikle İmparator Hadrian sonrasında fetih unvanlarının daha fazla önemsendiği ve asker kökenli imparatorların çok sayıda unvan kullandığı görülmektedir. Hatta bazı Roma imparatorları, kazanmış olduğu fetih unvanını sefer esnasında yanında bulunan oğluna da verdirmiştir.

Kaynakça

- Ackeren, M. (2012). *A Companion to Marcus Aurelius*, Wiley–Blackwell Publishing.
- Akşit, O. (1970). *Roma İmparatorluk Tarihi (M.S 193 – 395)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Akşit, O. (1976). *Roma İmparatorluk Tarihi (M.Ö 27 – M.S 192)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ando, C. (2012). *Imperial Rome AD 193 to 284: The Critical Century*, Edinburgh University Press.
- Ando, C. (2013). *Imperial Ideology and Provincial Loyalty in the Roman Empire*, University of California Press.
- Arnold, W. T. (1974). *The Roman System of Provincial Administration to the Accession of Constantine the Great*, Ares Publishers.
- Barnes, T. (2011). *Constantine: Dynasty, Religion and Power in the Later Roman Empire*, Wiley-Blackwell Publishing.
- Beckmann, M. (2011). *The Column of Marcus Aurelius: The Genesis and Meaning of a Roman Imperial Monument*, The University of North Carolina Press.
- Bédoyère, G. (2007). *The Romans For Dummies*, For Dummies Publishing.
- Bennett, J. (2000). *Trajan: Optimus Princeps*, Routledge.
- Birley, A. (1993). *Marcus Aurelius: A Biography (Roman Imperial Biographies)*, Routledge.
- Birley, A. (1999). *Septimius Severus: The African Emperor*, Routledge.
- Blois D., L., Funke, P., & Hahn, J. (2006). *The Impact of Imperial Rome on Religions, Ritual and Religious Life in the Roman Empire: Proceedings from the Fifth Workshop of the International Network Impact of Empire (Roman Empire, 200 BC-AD 476) Münster, June 30-July 4, 2004* (p. 292). Brill.
- Boak, A. and Sinnigen, W. (1965). *A History of Rome to 565 A.D.*, The Macmillan Company.
- Boatwright, M. vd., (2004). *The Romans: From Village to Empire*, Oxford University Press.
- Bowersock, G. W. (1994). *Roman Arabia*, Harvard University Press.
- Bunson, M. (2002). *Encyclopedia of the Roman Empire*, Facts on File.
- Burges, R. (1999). *Studies in Eusebian and Post-Eusebian Chronography*, Franz Steiner Verlag.
- Bury, J. B. (1893). *A History Of The Roman Empire From Its Foundation To The Death Of Marcus Aurelius*, Harper & Brothers Publishers.
- Butcher, K. (2003). *Roman Syria and Near East*, British Museum Press.
- Campbell, B. (2002). *War and Society in Imperial Rome, 31 BC-AD 284 (Warfare and History)*, Routledge.
- Cary, M. and Scullard, H. H. (1976). *A History of Rome: Down to the Reign of Constantine*, Bedford/St. Martin's.
- Dando-Collins, S. (2012). *Legions of Rome: The Definitive History of Every Imperial Roman Legion*, Thomas Dunne Books.
- Dignas, B. and Winter, E. (2007). *Rome and Persia in Late Antiquity: Neighbours and Rivals*, Cambridge University Press.
- Dio Cassius. Roman History, Volume VII: Books 56-60. (Trans. E. Cary, H. Foster). (Loeb Classical Library) Harvard University Press, 1924.
- Dio Cassius. Roman History, Volume VIII: Books 61-70. (Trans. E. Cary, H. Foster). Loeb Classical Library). Harvard University Press, 1925.
- Dodgeon, M. (1993). *The Roman Eastern Frontier and the Persian Wars AD 226-363: A Documentary History*, Routledge.

- Drinkwater, J. (2010). *A Chronology of the Roman Empire*, Bloomsbury Publishing.
- Dunstan, W. (2007). *Ancient Rome*, Rowman & Littlefield Publishers.
- Durmuş, İ. (2009). "Tuna Nehri Çevresinde İskit ve Sarmatlar", *Gazi Türkiyat*, 4, ss. 1-9.
- Ellis, R. (2012). *Jesus, King of Edessa: Jesus discovered in the historical record (The King Jesus Trilogy)*, CreateSpace Independent Publishing.
- Erdkamp, P. (2010). *A Companion To The Roman Army*, Wiley-Blackwell.
- Errington, R. M. (2006). *Failure of Empire Valens and the Roman State*, The University of North Carolina Press.
- Eusebius. Ecclesiastical History, Volume II: Books 6-10. (Trans. J. E. L. Oulton). Loeb Classical Library. Harvard University Press, 1932.
- Ferguson, J. (2005). "Rome and Parthia: Power Politics And Diplomacy Across Cultural Frontiers", *Centre for East-West Cultural and Economic Studies*, No. 12, ss. 1-39.
- Garzetti, A. (1977). *From Tiberius to the Antonines: A History of the Roman Empire: A.D. 14-192*, Methuen Publishing.
- Goldsworthy, A. (2010). *How Rome Fell: Death of a Superpower*, Yale University Press.
- Goldsworthy, A. (2016). *In the Name of Rome: The Men Who Won the Roman Empire*, Yale University Press.
- Goodman, M. (2011). *The Roman World, 44 BC-AD 180*, Routledge.
- Grainger, J. (2004). *Nerva and the Roman Succession Crisis of AD 96-99*, Routledge.
- Gregory, T. (2009). *A History of Byzantium*, Wiley-Blackwell Publishing.
- Griffin, M. (1987). *Nero: The End of a Dynasty (Roman Imperial Biographies)*, Routledge.
- Hardy, G. E. (1906). *Studies in Roman History*, University of California Libraries.
- Harries, J. (2012). *Imperial Rome AD 284 to 363: The New Empire*, Edinburgh University Press.
- Hazel, J. (2001). *Who's Who in the Roman World*, Routledge.
- Henderson, B. (1927). *Five Roman Emperors. Vespasian. Titus. Domitian. Nerva. Trajan, A. D. 69-117*, Cambridge University Press.
- Historia Augusta, Volume I: Hadrian. Aelius. Antoninus Pius. Marcus Aurelius. L. Verus. Avidius Cassius. Commodus. Pertinax. Didius Julianus. Septimius Severus. Pescennius Niger. Clodius Albinus. (Trans. D. Magie). (Loeb Classical Library). Harvard University Press, 1921.
- Historia Augusta, Volume II: Caracalla. Geta. Opellius Macrinus. Diadumenianus. Elagabalus. Severus Alexander. The Two Maximini. The Three Gordians. Maximus and Balbinus. (Trans. D. Magie). (Loeb Classical Library). Harvard University Press, 1924.
- Historia Augusta, Volume III: The Two Valerians. The Two Gallieni. The Thirty Pretenders. The Deified Claudius. The Deified Aurelian. Tacitus. Probus. Firmus, Saturninus, Proculus and Bonosus. Carus, Carinus and Numerian. (Trans. D. Magie). (Loeb Classical Library). Harvard University Press, 1932.
- Hooper, F. (1978). *Roman Realities*, Wayne State University Press.
- Hornblower, S. (2012). *The Oxford Classical Dictionary*, Oxford University Press.
- Ireland, S. (2009). *Roman Britain: A Sourcebook (Routledge Sourcebooks for the Ancient World)*, Routledge.
- Isaac, B. (1993). *The Limits of Empire: The Roman Army in the East*, Clarendon Press.
- Kaya, M. A. (2008). *Septimius Severus*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

- Kennedy, D. L. (1979). Ti. Claudius Subatianus Aquila, 'First Prefect of Mesopotamia'. *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, 255-262.
- Kleiner, D. (1994). *Roman Sculpture*, Yale University Press.
- Kleiner, F. (2017). *A History of Roman Art*, Global New Media.
- Kulikowski, M. (2006). *Rome's Gothic Wars: From the Third Century to Alaric (Key Conflicts of Classical Antiquity)*, Cambridge University Press.
- Lenski, N. (2002). *Failure of Empire Valens and the Roman State*, University Of California Press.
- Levick, B. (2002). *The Government of the Roman Empire: A Sourcebook*, Routledge.
- Mackay, C. (2007). *Ancient Rome: A Military and Political History*, Cambridge University Press.
- Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor: To The End Of The Third Century After Christ*, Princeton University Press.
- Manders, E. (2012). *Coining Images of Power: Patterns in the Representation of Roman Emperors on Imperial Coinage, A.D. 193-284*, Brill Academic Publishing.
- Marcellinus, *Ammianus, The Roman History of During the Reigns of the Emperors Constantius, Julian, Jovianus, Valentinian, and Valens*, (Trans. Charles Duke Yonge), Forgottenbooks, London 2014.
- Marcus Cornelius Fronto, Correspondence II, (Trans. C. R. Haines,) Loeb Classical Library. 1920.
- Mclynn, F. (2009). *Marcus Aurelius: A Life*, Da Capo Press.
- Mennen, I. (2011). *Power and Status in the Roman Empire, AD 193-284 (Impact of Empire)*, Brill Publishing.
- Michael, C. W. (2004). *The Roman Empire*, Harvard University Press.
- Millar, F. (1993). *The Roman Near East 31 BC – AD 337*, Harvard University Press.
- Millar, F. (2005). *Rome, the Greek World, and the East: Volume 2: Government, Society, and Culture in the Roman Empire*, The University of North Carolina Press.
- Mommsen, T. (1999). *A History of Rome under the Emperor*, Routledge.
- Opper, T. (2010). *Hadrian: Empire and Conflict*, Harvard University Press.
- Phang, S. E. (2016). *Conflict in Ancient Greece and Rome [3 volumes]: The Definitive Political, Social, and Military Encyclopedia*, ABC-CLIO.
- Plutarch. Lives, Volume XI: Aratus. Artaxerxes. Galba. Otho. General Index. (Trans. B. Perrin). (Loeb Classical Library). Harvard University Press, 1926.
- Pohlsander, H. (1996). *The Emperor Constantine*, Routledge.
- Potter, D. (2009). *A Companion to the Roman Empire*, Wiley-Blackwell Publishing.
- Radin, M. (1916). *The Jews Among the Greeks and Romans*, Jewish Publication Society of America.
- Redgate, A. E. (2000). *The Armenians*, Blackwell Publishing.
- Rodgers, N. (2017). *Ancient Rome: An Illustrated History*, Anness Publishing.
- Ross, S. (2000). *Roman Edessa: Politics And Culture On The Eastern Fringes Of The Roman Empire, 114-242 CE*, Routledge.
- Rostovtzeff, M. (1957). *The Social and Economic History of the Roman Empire*, Oxford University Press.
- Sartre, M. (2007). *The Middle East Under Rome*, Harvard University Press.
- Scullard, H. H. (2010). *From the Gracchi to Nero: A History of Rome 133 BC to AD 68*, Routledge.

- Select Papyri, Volume II: Public Documents. (Trans. A. S. Hunt, C. C. Edgar). Loeb Classical Library 282. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1934.
- Shotter, D. (2004). *Roman Britain (Lancaster Pamphlets in Ancient History)*, Routledge.
- Smith, W. (1881). *A Smaller History of Rome: From the Earliest Times to the Establishment of the Empire*, Harper & Brothers.
- Southern, P. (2001). *The Roman Empire from Severus to Constantine*, Routledge.
- Southern, P. (2009). *Empress Zenobia: Palmyra's Rebel Queen*, Continuum International Publishing Group.
- Stuart, J. H. (1908). *The Roman Empire. B.C.29-A.D.476*, G.P. Putnam's Sons.
- Suetonius. Lives of the Caesars, Volume II: Claudius. Nero. Galba, Otho, and Vitellius. Vespasian. Titus, Domitian. Lives of Illustrious Men: Grammarians and Rhetoricians. Poets (Terence. Virgil. Horace. Tibullus. Persius. Lucan). Lives of Pliny the Elder and Passienus Crispus. (Trans. J. Rolfe). (Loeb Classical Library). Harvard University Press, 1914.
- Vasiliev, A. (1943). *Roma İmparatorluk Tarihi*, (Çev. Arif Müfid Mansel), Maarif Matbaası.
- Watson, A. (2003). *Aurelian and the Third Century (Roman Imperial Biographies)*, Routledge.
- Webster, G. (1993). *The Roman Invasion of Britain (Roman Conquest of Britain)*, Routledge.
- Webster, G. (1998). *The Roman Imperial Army of the First and Second Centuries A.D.*, University of Oklahoma Press.
- Wheeler, S. M. (1954). *Rome Beyond the Imperial Frontiers*, G. Bell and Sons Publisher.
- Yıldırım, E. (2021). “Antik Yazarların Eserlerinde Adiabene Bölgesi ile İlgili Anlatımlar”, *Abi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7/2, ss. 485-497.
- Zissos, A. (2013). *A Companion to the Flavian Age of Imperial Rome*, John Wiley & Sons.

EXTENDED SUMMARY

In monarchical kingdoms established throughout history, concrete and abstract markers have been used, emphasizing the distinction between the ruler and the ruled. The most important of the concrete indicators are the palace, throne, crown and scepter belonging to the king, as well as the clothes that were specially sewn and worn only by the king, which strengthened the distinction between the subjects and the king. The less ostentatious ones of these concrete markers, which belonged to the King in some periods, were also allowed to be used by the noble class. The most important of the abstract markers has always been the titles. Even if temporary titles used by senate members during the Roman republic period were found, the use of exalting and authoritative titles for the person was avoided, and the centralizing power of the Roman Senate was not wanted to be overshadowed. The emperors after Augustus also started to use the names of the regions they conquered as an honorific title for themselves, in addition to having these titles and powers. Roman emperors frequently used the titles of conquest, especially in correspondence. The basis of this situation is that the emperor saw the title of conquest, which he had because of his own success, as a means of pride. Rome began to be governed by a one-man system after it passed from the republican to the imperial administration. The use of the title, which was especially adopted by Augustus, the first emperor of Rome, aimed to activate its power in the first period. In addition to the political titles that began to be used officially with Augustus, the use of military titles also emerged. Especially with the conquests made during the imperial period, the use of military-based conquering titles began to be seen. There are various ways used by the Roman emperors, who tried to show the titles in every field. They showed their power in the entire Roman geography by using their titles on coins and inscriptions they had made in their names. Conquest titles also provided the legitimation of the sole ruling power of the emperor. In addition to these, the emperors did not neglect to use their military titles in Roman domestic politics. In particular, they aimed to consolidate their position by adding the military titles given to them by the Senate where their names were mentioned in petitions and letters in internal correspondence, aiming to show their power in domestic politics as well as in foreign policy. Rome managed to spread to the Arabian Peninsula in the east during the imperial period. The Arabian Peninsula was called *Limes Arabicus* at the height of Roman power. Although the military successes achieved in this period were the conquests for the Mesopotamian geography, the title of conquest was called *Arabicus* in Roman sources due to the name of the region. Although there are different opinions among ancient writers about the geographical location of the *Adiabene Kingdom*, it is defined as a local kingdom living in the north of the Mesopotamian region in the general definition. There is no definite judgment about its origin and establishment due to insufficient resources. The *Kingdom of Armenia* is geographically located in the east of *Asia Minor*, in the north of *Mesopotamia*. The *Kingdom of Armenia* became a buffer kingdom between the *Parthians* and *Rome* in the east after *Rome* became the dominant power in the *Anatolian geography*. After the death of *Emperor Caligula*, *Claudius*, who was emperor between AD 41 and AD 54, wanted to make a campaign against *Britain* to show his power and might and consolidate his rule. Since the period of *Caesar*, the necessary cause of war was created by using the aid requested as an excuse for the usurpation of a tribal king for the *British expedition*, which *Rome* had been interested in, and the *Emperor Claudius* began to advance with his army. The *Carpi society* lived in the *Danube tribes* and had a tribal style of government. Although the activity areas of this society were not very wide, they posed a problem for the emperors because they invaded the *Roman lands* many times. *Decabalus*, who was the king of *Dacia* during the reign of *Domitianus*, who was the emperor between AD 81 - AD 96, a war took place between *Rome* and *Dacia* in AD 90 as a result of crossing the *Danube River*. The first war fought resulted in the defeat of *Rome*. After the war, *Rome* had to make a humiliating peace treaty on its behalf. Although *Emperor Domitianus* was defeated in the war, he was honored with the title of *Dacicus* by the Senate, like a successful emperor. The *German region*, which is located in the north of the geography of *Rome*, has been an area where societies organized in the form of tribes continue their lives in difficult geographical and climatic conditions. Since there were constant raids and raids on *Roman lands* from this region, *Roman emperors* also organized expeditions to the regions where *Germanic communities* lived.